

AKTSIASELTSI A.L.A.R.A. nõukogu aruanne

AS-i 2019. majandusaasta aruande kohta esitamiseks üldkoosolekule

AS A.L.A.R.A. nõukogu, koosseisus Jane Paju (esimees), Merilin-Siret Sahku ja Riina Aasa esitab üldkoosolekule kinnitamiseks AS A.L.A.R.A. 2019. majandusaasta aruande ja kasumi jaotamise ettepaneku.

AS A.L.A.R.A. põhitegevuseks on Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamine ja saastusest puhastamine, radioaktiivsete jäätmete käitlemise alaste projektide väljatöötamine ja rakendamine ning Eestis tekkivate radioaktiivsete jäätmete käitlemine ja ladustamine.

Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamise, omanikuta kiirgusallikate ohutustamiseks valmisoleku ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise teenuste teostamiseks on riigieelarves ettenähtud sihtotstarbeline toetus, kusjuures 2019. aastal oli toetus riigieelarvest 613 000 eurot, millest 145 000 eurot oli täiendav toetus eelnimetatud teenuse osutamiseks perioodil 2018-2019 tehtud kulude katteks.

Ülejäänud tulu saadi peamiselt teistes ettevõtetes, tervishoiu- ja teadusasutustes tekkivate radioaktiivsete jäätmete käitlemise ja ladustamise eest kokku 26 154 eurot.

AS A.L.A.R.A. omab kiirgustegevuslube, mille alusel on tal Eestis ainuõigus kiirgustegevuseks Paldiski endisel tuumaobjektil (loa kehtivusega kuni 25.05.2021. a.) ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidlas (loa kehtivusega kuni 01.03.2023. a.). Samuti koostab AS kiirgustegevusloa taotlust ioniseeriva kiirguse mõõteseadmete kalibreerimiskeskuse rajamiseks ja kalibreerimisteenuse osutamiseks. Taotluse koostamist alustati 2018. aastal.

AS A.L.A.R.A. kõik aktsiad kuuluvad riigile, aktsiaselts on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalas.

2019. aastal olulisemateks töödeks olid:

1. Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamine, sh. nende kiirgusohutuse ning turvalisuse tagamine.

2. Radioaktiivselt saastatud rajatiste desaktiveerimis-, demontaaži- jms. tööde teostamine Paldiski ja Tammiku objektidel:

2.1. Radioaktiivsete jäätmete käitlemine. Eesmärgiga ladustatavate radioaktiivsete jäätmete mahtu vähendada teostati varasemate Paldiski objekti radioaktiivsete jäätmete käitlemise projektide täitmisel kogutud jäätmete täiendavad kiirgusuuringud ja saastusest puhastamine mahus 0,75 tonni. Jätkati ladustatavate jäätmepakendite (kokku 128 tk) gammaspktrimeetrilise iseloomustamisega vastavalt Keskkonnaametiga kooskõlastatud meetodikale. Iseloomustamisega selgitati välja igas pakendis ladustatud jäätmete täpsem

isotoobiline koostis ja aktiivsus, mis on aluseks näiteks nende jäätmete hilisema lõppladustamise viisi valikul. Käideldud on ka teistelt asutustelt vastu võetud radioaktiivsed jäätmed. 2019. aastal võeti radioaktiivseid jäätmeid vastu kuult asutuselt (peamiselt tööstusettevõtted, tervishoiu- ja teadusasutused). Nendeks jäätmeteks olid kinnised kiirgusallikad, radioaktiivset ainet sisaldavad suitsuandurid, radioaktiivselt saastunud vanametall jne. (kokku 12 kiirgusallikat).

Eelpool nimetatud inimese tervisele ja ümbritsevale keskkonnale ohtlikud ning seetõttu käitlemist vajanud jäätmed on käitlustööde tulemusena ohutustatud.

2.2. Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla likvideerimine. Jätkus Tammiku hoidlast aastatel 2009 kuni 2011 toodud eelsorteeritud jäätmete käitlemine ja ladustamine. Jätkati hoidla dekomissioneerimistöödega (saastusest puhastamise ja lammutamisega), sh. vabastati hoidla katteehitis ning lammutati hoidla.

3. Omanikuta kiirgusallikate ohutustamine ja selleks vajaliku valmisoleku tagamine. Omanikuta kiirgusallikate ohutustamiseks loodud 13/7 (13 tundi päevas, 7 päeva nädalas) valmisolek seisneb kiirgustöötajate operatiivses valmisolekus allikate transpordiks, käitlemiseks ja ladustamiseks Paldiski radioaktiivsete jäätmete vahehoidlas. Valmisolek hõlmab igapäevaselt ajavahemikku 8.00 – 21.00, millal vähemalt üks AS-i esindav kiirgustöötaja on kättesaadav mobiiltelefoni teel päästeasutusele vms organisatsioonile (Keskkonnaamet, Keskkonnainspeksioon, Politsei- ja Piirivalveamet jne.), kes on omanikuta kiirgusallika avastanud. Omanikuta kiirgusallikaid 2019. aastal ei avastatud.

4. Radioaktiivsete jäätmete vabastamiseks vajalike protseduuride väljatöötamine. Jätkati jäätmete aktiivsuste mõõtmistega selgitamiseks välja, milliseid jäätmeid oleks võimalik tulevikus vabastada vähendamaks lõppladustatavate jäätmete mahtusid ja sellega kaasnevaid ladustamise kulusid. Vabastamiseks sobivatele jäätmetele tuleb koostada radioaktiivsete jäätmete vabastamiseks vajalikud protseduurid. Protseuurid määratlevad jäätmete vabastamiseks tarvilikud tegevused, vabastamistasemed jms. nõuded, mis on aluseks Keskkonnaameti poolse jäätmete vabastamise nõusoleku andmisel. 2019. aastal koostati metallkorvides sisalduvate jäätmete vabastamise protseduur.

5. Jätkati välisrahastuse taotlemisega Paldiski endise tuumaobjekti kahe reaktorisektsiooni likvideerimise ja radioaktiivsete jäätmete lõpphoidla rajamise mõju hindamiseks. Projektide tegevusteks olid:

- koostöös Keskkonnaministeeriumiga koostati ja esitati struktuuritoetuste saamiseks rakendusasutuse tegevuse toetuse taotlus. Taotluse alusel kinnitas keskkonnaminister käskkirjaga 04.04.2019. a. projektidele Euroopa Liidu perioodi 2014–2020 struktuuritoetustest 85% toetuse andmise tingimused ja korra.
- ülejäänud 15% toetuse tarvis koostati ja esitati SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse atmosfääriõhu kaitse programmi taotlus. SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse nõukogu rahuldab taotluse 21.06.2019. a.
- 04.07.2019. a. toimunud Vabariigi Valitsuse kabinetinõupidamisel otsustati, et Keskkonnaministeerium esitab Lääne-Harju Vallavalitsusele taotluse radioaktiivsete jäätmete lõpphoidla kavandamiseks vajaliku kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ja mõjude hindamise algatamiseks. Taotlus esitati 18.11.2019. a.
- jätkati riigihanke „Eriplaneeringu koostamise ja mõjude hindamise aluseks olevate uuringute tellimine“ alusdokumentide tehnilise kirjelduse koostamisega.

Eesti teistelt ettevõtetelt, tervishoiu- ja teadusasutustelt radioaktiivsete jäätmete käitlemise ja vaheladustamise eest laekus 4 685 eurot ning jäätmete transpordi eest 52 eurot.

Investeeringud

2019. aasta investeeringuna soetati kiirgusmõõteriist radooni mõõtmiseks 7 880 eurot ja mahtuniversaalsõiduk 29 917 eurot ning alustati kalibreerimiskeskuse ruumi rekonstrueerimisega, milleks kasutati 11 710 eurot.

Majandustulemustest

2019. aasta eelarves planeeriti kasumiks sihtfinantseerimise brutomeetodi korral (tulud arvestavad Rahvusvahelise Aatomienergia Agentuuri mitterahalist toetust kalibreerimiskeskuse rajamiseks) 94 729 eurot. Sihtfinantseerimise netomeetodi korral (tulud ei arvesta Agentuuri mitterahalist toetust kalibreerimiskeskuse rajamiseks) oli planeeritav kahjum 118 095 eurot. Majandusaasta lõppes 19 204 euro suuruse kasumiga, mis oli tingitud kahest asjaolust:

- toetust 212 824 eurot gammamõõteseadmete kalibreerimise süsteemi soetamiseks Agentuurilt ei saadud. Agentuur peatas ajutiselt süsteemi tarnijaga sõlmitud lepingu, sest tarnija ei suutnud nõuetekohaselt täita süsteemi valmistamise ja paigaldamise lepingut ühes teises riigis. Peale probleemide lahendamist tarnija poolt otsustas Agentuur detsembris 2019 jätkata tarnijaga sõlmitud lepingu täitmist. Süsteem tarnitakse 2020. aastal ja vastav toetus on planeeritud uuesti AS-i 2020. aasta eelarvesse.
- AS-i tegevust finantseeritakse peamiselt riigieelarvest sihtotstarbelise toetuse kaudu, milleks AS osutab Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamise, omanikuta kiirgusallikate ohutustamiseks valmisoleku ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise teenust. Detsembris 2019 eraldati AS-le täiendav toetus 145 000 eurot perioodi 2018-2019 kahjumi katmiseks.

AS A.L.A.R.A. nõukogu on kolme liikmeline. 2019. aastal oli nõukogu koosseis järgmine:

- perioodil 01.01. – 03.07.2019. a. Jane Paju (esimees), Riina Aasa ja Tõnis Virovere.
- perioodil 04.07. – 31.12.2019. a. Jane Paju (esimees), Merilin-Siret Sahku ja Riina Aasa.

2019. aastal toimus seitse nõukogu koosolekut. Nõukogu on heaks kiitnud 2019. majandusaasta aruande, kinnitanud äriühingu 2020. aasta eelarve ja osalenud teiste äriühingut puudutavate küsimuste lahendamisel, mida kajastavad nõukogu koosolekute protokollid.

Nõukogu liikmete tasud 2019. aastal olid:

Jane Paju – 4 600 eurot;

Merilin-Siret Sahku – 1 165,22 eurot;

Riina Aasa – 2 400 eurot;

Tõnis Virovere – 1 234,78 eurot.
Nõukogu liikmete tasud kokku 2019. aastal olid 9 400 eurot.

Äriühingu igapäevast majandustegevust juhtis perioodil 01.01.2019 kuni 31.12.2019 juhataja Joel Valge. 2019. aastal oli äriühingu töötajate arv 10. Juhataja Joel Valge tasu 2019. aastal oli 52 200 eurot.

Nõukogu hindab juhataja tegevuse väga heaks. 2019. aasta eelarve ja tegevuskava on täidetud. Eraldi väärrib märkimist:

1. Paldiski endise tuumaobjekti kahe reaktorisektsiooni likvideerimise ja radioaktiivsete jäätmete lõpphoidla rajamise mõju hindamise ning saastunud metallijäätmete sulatamise projektide täitmiseks taotleti edukalt 7,555 miljonit eurot toetusi. Taotluse alusel kinnitas keskkonnaminister käskkirjaga 04.04.2019. a. projektidele Euroopa Liidu perioodi 2014–2020 struktuuritoetustest 85% toetuse andmise tingimused ja korra ning ülejäänud 15% toetuse taotluse rahuldab SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse nõukogu 21.06.2019. a.
2. radioaktiivsetest jäätmetest tühjendatud ja saastusest puhastatud Tammiku jäätmete hoidla lammutamine.

AS A.L.A.R.A. eelmiste perioodide jaotamata kasum seisuga 31.12.2019 on 446 575 eurot.

Nõukogu toetab juhatuse ettepanekut kinnitada 2019. aasta kasum 19 204 eurot, millest 961 eurot jaotada eraldisena reservkapitali ja jätta vaba omakapitali summas 464 818 eurot jaotamata.

Võimaliku hädaolukorra likvideerimiseks on vajalik reserv, mis oleks vajalik võimaliku kiirgushädaolukorra lahendamiseks¹ Paldiski endisel tuumaobjektil ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidlas, seoses AS-i (kiirgus)tegevusega, mille maksumus eksperthinnangu alusel sõltuvalt hädaolukorra spetsiifikast võib ulatuda kuni 1,8 miljoni euron. Võimaliku saastuse leviku kiireks piiramiseks on reeglina vajalikud kohesed meetmed, mis võivad eeldada ka koheseid kulusid materjalide, seadmete vms. soetamiseks. Omamata reservi vähemalt 500 000 eurot ei pruugi AS suuta vajalikul määral hädaolukorda likvideerida.

AS-l on kiirgustegevusloa Paldiski endise tuumaobjekti saastusest puhastamiseks ja radioaktiivsete jäätmete vaheladustamiseks ning Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla ohutustamiseks. Mõlemal objektil toimub kiirgusseaduse paragrahvi 34 lõike 2 mõistes suure ohuga kiirgustegevus.

Plaanid 2020. aastaks

2020. aastal on AS-l A.L.A.R.A. plaanis teostada järgmised olulisemad tööd, mis on vajalikud Paldiski ja Tammiku objektide haldamiseks ning projektide täitmiseks:

1. Paldiski endise tuumaobjekti haldamine ja selle ohutuse ning turvalisuse tagamine.

¹ – kiirgusseaduse paragrahv 32 lõige 14 kohustab kiirgustegevusloa omanikku leevendama hädaolukorra (seaduses nimetatud „avariikiirituse olukorra“) tagajärgi.

2. Paldiski objekti radioaktiivsete jäätmete käitlemise alaste varasemate projektide täitmisel kogutud jäätmete täiendavad kiirgusuuringud ja saastusest puhastamine ning teistelt asutustelt vastu võetud radioaktiivsete jäätmete käitlemine.
3. Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamine ja selle ohutuse ning turvalisuse tagamine.
4. Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla likvideerimine – hoidla pindade nõuetekohane (vastavuses kehtivate Eesti Vabariigi õigusaktidega ja rahvusvaheliselt aktsepteeritud ohutusstandarditega ning lähtudes radioaktiivsete jäätmete käitlemise headest tavadest) saastusest puhastamine, tekkinud radioaktiivsete jäätmete transport, käitlemine ja ladustamine Paldiski objektis asuvas radioaktiivsete jäätmete vahehoidlas.
5. Paldiski endise tuumaobjekti kahe reaktorisektsiooni likvideerimiseks ja radioaktiivsete jäätmete lõpphoidla rajamiseks mõju hindamiste ettevalmistamine ja läbiviimine.
6. Saastunud metallijäätmete sulatamise ettevalmistamine.
7. Keskkonna kiirgusseire läbiviimine Paldiski objektis ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidlas. Vajadusel seiretulemustest lähtuvalt meetmekavade koostamine ja rakendamine.
8. Omanikuta kiirgusallikate ohutustamine ja selleks valmisoleku tagamine.
9. Ioniseeriva kiirguse mõõteseadmete kalibreerimiskeskuse rajamine.

Ülalnimetatud tööde teostamiseks on AS-le A.L.A.R.A. 2020. a. riigieelarvest eraldatud sihtotstarbelist toetust 467 999 eurot ning Rahvusvahelise Aatomienergia Agentuuri poolne mitterahaline toetus ioniseeriva kiirguse mõõteseadmete kalibreerimiskeskuse rajamiseks on 212 824 eurot (toetust kasutatakse gammamõõteseadmete kalibreerimise süsteemi soetamiseks). Lisaks kasutatakse AS-i müügi- ja finantstulu vahendeid 44 580 eurot ja eelmiste perioodide jaotamata kasumi vahendeid 154 702 eurot.

2020. aasta investeeringuna on kavas kalibreerimiskeskuse ruumi rekonstrueerimisega jätkamine mahus 22 000 eurot.

Põhjendus riigi osaluse säilitamise vajaduse kohta:

- AS A.L.A.R.A. põhiülesandeks on kahe minevikupärandina riigi vastutusse antud spetsiifilise objekti – Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamine ning ohutustamine;
- radioaktiivsete jäätmete vastuvõtmine käitlemiseks ja vaheladustamiseks teistelt asutustelt ja ettevõtetelt, mis vastab rahvusvahelistele ja Euroopa Liidu radioaktiivsete jäätmete käitlemise ning vaheladustamise nõuetele. Ettevõtetulu teistelt ettevõtetelt radioaktiivsete jäätmete vastuvõtmise teenuse eest on kaduvväike võrreldes kulutustega, mis on vajalikud desaktiveerimise ja demontaažitööde teostamiseks Paldiski ja Tammiku objektidel.
- AS A.L.A.R.A. on ainuke tööstuses, tervishoiu- ja teadusasutustes tekkivate radioaktiivsete jäätmete käitlemiseks kiirgustegevusluba omav ettevõtte Eestis. AS omab ainsana piisavat oskusteavet omanikuta kiirgusallikate ohutustamisel.
- AS A.L.A.R.A. on keskvalitsusse kuuluv riigi osalusega äriühing riigieelarve seaduse tähenduses.

(allkirjastatud digitaalselt)

Jane Paju

(allkirjastatud digitaalselt)

Riina Aasa

(allkirjastatud digitaalselt)

Merilin-Siret Sahku